

Az MKCsBK nyilatkozata 2011, május.

A Magyar Királyi Csendőrség történetét bemutató honlapunkhoz az utóbbi időben egyre többen fordultak azzal a kéréssel, hogy nyilvánítsunk véleményt a csendőrség magyarországi újjászervezésének témájában, illetve nyújtsunk támogatást szerveződésükhöz.

Természetesnek tartjuk, hogy a magyarországi lakosság biztonságérzetének megingásával, a közbiztonsági helyzet gyengülésével az emberek figyelme azon rendvédelmi testületek felé fordult, amelyek fennállásuk időszakában magas színvonalú közbiztonságot hoztak létre működési területükön. A magyar nemzet történelmében pedig a Magyar Királyi Csendőrség bizonyult az egyik legeredményesebb szervezetnek. Máiig sem sikerült a rendvédelmi testületeknek a hajdani Magyar Királyi Csendőrség világviszonylatban is kiemelkedő eredményeinek a közelébe kerülni, hiszen a magyar csendőrség a megalakulása évét és az első világháború éveit leszámítva 90 % körüli büntefelderítési arányt ért el. A magyar csendőrség a hasonló rendvédelmi testületekhez viszonyítva is jóval eredményesebben működött, holott rájuk is ugyanazok a jogszabályok vonatkoztak, mint a társ rendvédelmi szervezetekre, azaz nem voltak különleges jogosultságaik, illetve kiváltságaik; nem rendelkeztek speciális lehetőségekkel, technikával, illetve felszereltséggel; és a szervezet fenntartása nem volt drágább a hasonló rendvédelmi testületeknél. Ebből fakadóan normális reakciónak tekintjük, hogy sokan a magyarországi csendőrség visszaállításával remélik megjavítani a közbiztonsági állapotokat.

A vidéki közbiztonság problémáját tekintve határozott párhuzam áll fenn a korábbi időszakok és a jelenlegi helyzet között, azonban az összehasonlításnak körültekintőnek és pontosnak kell lennie, mert csak helytálló következtetések hozhatnak jó eredményeket.

A csendőrség tagjai által létrehozott MKCsBK számára különösen is fontos, hogy a csendőrség magyarországi visszaállítását illető állásfoglalásunk érdemi legyen, hiszen szeretett népünk érdekét csakis az szolgálja. Az érdembeli megítélés pedig megköveteli, hogy objektív módon vizsgáljuk meg a történelmi adatokat, a Magyar Királyi Csendőrség létrehozásának és működésének körülményeit. Ezért kértük fel a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaságot — melynek tagjai, a magyar rendvédelem-történet részeként, több évtizede kutatják a Magyar Királyi Csendőrség történetét — hogy konzultáljanak velünk e témában. A tudományos társaság által biztosított csendőrség-történelmi kutatóval való egyeztetés nyomán alakítottuk ki állásfoglalásunkat.

Elsőként tisztázni kell, hogy — **a Magyar Királyi Csendőrség működésének szellemiségét követve — a magyar nemzet közbiztonsági állapotát *szakmai és nem politikai* témának tekintjük. Ebből fakadóan le kell hántani a témáról az idők folyamán ráterhelt politikai előítéleteket.**

Az előítéletek lényege, hogy a Magyar Királyi Csendőrséget a diktatúrák politikai rendőrségeivel igyekeznek egy szintre helyezni és a faji előítéletek végrehajtó szervezeteként feltüntetni. Ez a történelmi értékelés hamis, ugyanis a Magyar Királyi Csendőrség a magyar polgári demokrácia viszonyai között jött létre 1881-ben. Legitim országgyűlés, legitim módon hozta létre a testületet, melynek működése összhangban állt a magyar polgári demokrácia jogkörnyezetével.

A testület elleni fő vád a magyarországi zsidó lakosság deportálásában való részvétele. Ennek a megtörténte történelmi tény, de bizonyos tények elferdítése, mások elhallgatása vagy felnagyítása és a hozzá fűzött magyarázatok elfogult propaganda-szerű csúsztatásai nagymértékben eltorzították a köztudatban a valós helyzetet. A tények a következők:

Magyarországot a Wermacht megszállta; az ország szuverenitását-vesztett volt a zsidó deportálás idején. Továbbá, a deportálásban a magyar államapparátus széles sávja kellett, hogy részt vegyen, amelynek csupán egy részét alkotta a Magyar Királyi Csendőrség. A testület tisztjeinek egy része tiltakozott a testület törvénytelen alkalmazása ellen, de a személyi állomány megfélemlítésével a németek mégis elérték e dicstelen feladatban a testület (és a többi államapparátusi szerv) részvételét. A Magyar Királyi Csendőrség a hatósági területén, azaz vidéken állította elő a zsidó lakosságot, amely a Zsidótanács felszólítása szerint kooperált. Városokban e teendő a rendőrség feladatát képezte. Ebben az időben nem volt köztudott a deportálás valódi célja, arról sem a zsidó etnikumhoz tartozó magyar polgárok, sem pedig a csendőrök nem tudtak. Abban a tévhitben éltek, hogy a deportálás célja a németországi munkavégzés. A magyarországi zsidó lakosság deportálásának a csendőrségre eső teendőit jelentős részben a csendőr zászlóaljok hajtották végre, amelyeket diverziós cselekedetek felszámolása érdekében hoztak létre sorozott állományból.

Természetesen — a társadalom egészéhez hasonlóan — a csendőrség soraiban is akadt egy törpe kisebbség, melyhez tartozók szimpatizáltak a nyilas mozgalommal. Ezen egyének aktivitása viszont nem a csendőrség munkáját megszabó hivatalos rendeleteknek megfelelően történt. (Ezt a témát részletesebben kifejtettük a kezdőoldalon elérhető „A M. Kir. Csendőrség és zsidóság” c. cikkben.)

A háború után a testületet kizárólagosan politikai okok miatt feloszlatták (lásd a feloszlató rendeletet a honlap Könyvtárában, a „Jogsabályok archívuma”-ban), de a koncentrációs táborok mibenlétének megismerése után a kommunista rendszer ügyesen és hatásosan a csendőrséget állította bűnbakul és ennek eredményeként a mai napig sokan a csendőrségnek a zsidóság deportálásában való részvételét hiszik a testület megszüntetése okának.

A csendőrséget kollektív bűnösség vádjával bélyegezték és a *teljes* testületet oszlatták fel. Minden tagját üldözték, még az évek óta nyugdíjazottakat, is függetlenül attól, hogy ki milyen cselekedetet hajtott végre, hiszen nem a bűnösök megtalálása, hanem a testületnek, mint a polgári társadalom fő pillérének felszámolása volt a cél. Ennek érdekében egyedül a Magyar Királyi Csendőrség tagjainak a felmentését kötötték olyan igazolási feltételekhez, amelyek teljesítése — néhány extrém esettől eltekintve — lehetetlen volt és amely egyben előrevetítette a magyarországi pártállam kiépítésének módszerét.

Magyarországon **három ízben hozták létre és szüntették meg a csendőrség intézményét.** Először a magyar államot felszámoló, még a magyar nyelv hivatalos használatát is betiltó Habsburg neoabszolutizmus hozott létre csendőrséget – amit akkor zsandárságnak neveztek – a teljes Habsburg-birodalom területén az 1848-as forradalmat követően. Ez a szervezet — annak ellenére, hogy kimagasló eredményeket ért el a közbiztonság terén — kivívta a lakosság ellenszenvét, mivel tevékenyen részt vett a hazafiak üldözésében is. A kiegyezéskor a magyar kormány természetesnek tartotta, hogy ezt a zsandárságot nem veszi át.

Magyarországon azonban oly mértékben meggyengült a közbiztonság, hogy a települések, illetve a megyék fennhatósága alá tartozó helyi rendőri szervezetek — a városok kivételével — képtelenek voltak a rend fenntartására. Ezért 1881-ben a magyar országgyűlés elfogadta a Magyar Királyi Csendőrségről szóló 1881/III.tc-et, amelyet az uralkodó február 14.-én szentesített. Ezzel létrejött a polgári magyar állam első központosított közbiztonsági őrtestülete, amely a városok kivételével — a Magyar Szent Korona alá tartozó területekre kiterjedően és a kormány közvetlen irányítása alatt, katonai belső függelmi viszonyok szerinti egységes szervezettel és metodikával — valósította meg a rend védelmét.

Másodszor a Tanácsköztársaság szüntette meg a csendőrséget Magyarországon, amikor a szervezetet beolvasztották a Vörös Őrségbe a társ rendvédelmi testületekkel együtt. Magyarországon a

csendőrséget a Tanácsköztársaság bukását követően szervezeték újjá¹ az ország újjáépítéséhez és haladásához feltétlenül szükséges rendvédelem biztosítására, méghozzá a Szövetségesek kezdeményezésére és segítségével.

A visszaállított Magyar Királyi Csendőrség 1945-ig működött. Ekkor a parlamenti törvényes úton megteremtett csendőrséget a debreceni ideiglenes magyar kormány egy rendelettel megszüntette (1 690/1945.ME. rendelet).

A csendőrséget tehát három ízben hozták létre és háromszor szüntették meg. Két ízben azonban visszaállították, mivel a cél a polgári kormányzás keretei között megvalósításra kerülő közbiztonság helyreállítása volt. Harmadjára azonban már nem a polgári magyar állam eredményes működésének a biztosítása volt a cél. Ellenkezőleg, a kommunisták által vezetett úgynevezett baloldali blokk a magyar polgári állam megsemmisítésére és a magyar pártállam kiépítésére törekedett., amelyben nem lehetett helye a polgári állam és haza védelmére felesküdt csendőrségnek.

A Magyarország területén működő csendőr szervezetek létrehozásának tehát mindhárom alkalommal közbiztonsági természetű szakmai okai voltak, megszüntetésük pedig deklaráltan politikai okokból történt.

A harmadik évezred kezdetén a testület újjászervezésének kérdésében legtöbbször politikai szempontok alapján foglalnak állást. Számosan még napjainkban is a m. kir. csendőrséget a köré font, csúsztatásokon alapuló hamis nézetek alapján ítélik meg, illetve ítélik el. Mások azért tartanak a csendőrségtől, mert annak létét nem tudják összeegyeztetni az úgynevezett gyenge „éjjeliőr” államról alkotott liberális beállítottságú nézeteikkel, vagy nem hajlandók lemondani bűnbak képükről. Megint mások a „csendőrség” szó által a mindkét oldalról kiváltott, sokszor etnikai érzelmekkel keveredett emóciók összecsapását és az ezzel járó politikai viszályokat nem tartják arányban állónak a testület létrehozása és működtetése által remélt eredményekkel. Ezt a nép köreiben sajnálatos módon kialakult mélygyökerű megosztást feltétlenül figyelembe kell venni egy hatékony rendvédelmi szervezet kialakítása érdekében, tudván, hogy a csendőrség eredményes munkájának lényeges feltétele volt a lakossághoz való jó viszonyuk, a lakosság részéről élvezett nagyfokú bizalom és támogatás.

Örómmel látjuk az egyre több helyen megalakuló csendőr-hagyományörző

csoportok működését, és ezeket teljes szívvel támogatjuk. De ezt a tevékenységet nem szabad összetéveszteni a rendvédelmi tevékenységgel, amelyet törvények által központilag kell megszervezni és irányítani, valamint annak tagjait megfelelő szinten kiképezni és törvényes hatalommal felruházni. Mindennek hiányában működésük elégtelen lesz, ami a csendőrség iránti érzelmek további megosztásához vezetne, valamint a m. kir. csendőrség hitelét ellenségei szemében tovább rombolná.

A közbiztonság megjavításának szükségessége azt követeli meg, hogy a múltbeli leghatékonyabb testületet, a m. kir. csendőrséget komolyan szemügyre vegyük, mégpedig emocionális töltetű politikai szempontok félretételével. A magyarországi közbiztonsági helyzet legreálisabb és legbiztosabb megjavításának módját abban látjuk, hogy **a m. kir. csendőrség szervezetének és működésének objektív tanulmányozása által megismerjük és a gyakorlatban alkalmazzuk a testület működéséből levont, ma is használható tapasztalatokat. A Magyar Királyi Csendőrség esetleges visszaállítását tehát nem célnak, hanem eszköznek tekintjük, nevezetesen a magyar nemzet közbiztonsági helyzetének megjavítása eszközének.**

¹ A PEIDL-kormány 1919. VIII. 3.-án rendeleti úton szüntette meg — az 1919. III. 26.-ai hatállyal a forradalmi kormányzótanács által felállított — Vörös Őrséget. A FRIEDRICH-kormány pedig 1919. VIII. 19.-én állította vissza a Magyar Királyi Csendőrséget, a PEIDL-kormány 1919. VIII. 6.-án kidolgozott, de már ki nem bocsátott rendelete szerint.

Ahhoz tehát, hogy — politikai megfontolásoktól és emocionális állásfoglalásoktól mentesen — megválaszolható legyen a kérdés „Célszerű-e visszaállítani Magyarországon a csendőrséget?” azt kell megvizsgálni, hogy **mitől volt oly hatékony e szervezet, és hogy mi módon lehetne ezeket a hatékonyságot biztosító jellemvonásokat a mai gyakorlatba átültetni.** További lényeges kérdés, hogy a hatékonyságot létrehozó körülményeket és feltételeket csupán önálló csendőr testületben lehetséges-e létrehozni, vagy más szervezet keretében is megvalósíthatók-e?

E kérdésekre könnyebben találunk választ, ha átgondoljuk, hogy eleinknek a polgári magyar állam közbiztonsági helyzetének a megszilárdítására irányuló törekvései alkalmával miért esett a választása a csendőrségre, illetve hogyan viszonyult a magyarországi döntés a nemzetközi példákhoz?

A Magyar Királyi Csendőrség létrehozatala idején a magyar rendvédelem szétforgácsolt volt. Nem volt a központi kormánynak alárendelt, az ország teljes területére kiterjedő hatáskörrel rendelkező rendvédelmi szervezet. Nyilvánvaló volt, hogy ez a szétaprózódott szervezet — a támogatásukra helyenként felállított — királyi biztosok segítségével sem képes az országban a rendet tartósan fenntartani, hiszen a királyi biztosok megbízatásának a lejárta után az adott térségben az anarchia rövid időn belül visszatért.

Ekkor fordult a magyar vezetés figyelme — a neoabszolutizmus-kori csendőrség és az európai csendőrségek kiváló eredményei alapján — a *csendőrr szervezettípus* felé. A testület létrehozásával tehát a közbiztonságban lévő űrt töltötték ki a csekély hatékonyságú szervezetek felváltásával. Elődeink megfontoltan cselekedtek, hiszen olyan szervezettípust állítottak a magyar rendvédelmi testületek közé, amely Európa valamennyi államában kiválóan működött. Magyarország a Magyar Királyi Csendőrség létrehozásával, legalább is a rendvédelmi szervezetrendszer tekintetében, felzárkózott az Osztrák-Magyar Monarchia társországához az Osztrák Császársághoz, illetve a nyugat-európai gyakorlathoz, ahol — a Brit szigetek kivételével — a központi államhatalmak rendelkeztek a közvetlen alárendeltségükbe tartozó rendvédelmi szervezettel csendőrség formájában, míg a városokban pedig többnyire az önkormányzatok hatásköre alá tartozó rendőrségek tartották fenn a rendet. Elődeink tehát a viszonylag egységes és jól bevált nyugat-európai rendvédelmi szisztémát adaptálták Magyarországra.

Ilyen egységes európai szisztéma jelenleg nem létezik. A harmadik évezred elején a Brit szigeteken és Észak Európában rendőrségekkel, latin nyelvterületen pedig továbbra is csendőrséggel és rendőrséggel tartják fenn a rendet. A volt a szocialista országok gyakorlata sem egységes, mivel egy részükben visszaállították a csendőrséget más részükben pedig nem. Az Európai Unió pedig a tagállamok belügyének tekinti azt, hogy milyen típusú rendfenntartó szervezeteket működtetnek. Így a nemzetközi helyzet nem meghatározó abban, hogy milyen rendvédelmi szervezetet alkalmazzon Magyarország, azaz **a jelenlegi nemzetközi vonal nem zárja ki a csendőrség magyarországi újjászervezését, de nem is teszi azt feltétlenül szükségessé.**

A másik kérdés az, hogy egységes vagy több testületből álló rendvédelmi szervezetre van-e szükség?

A XX. század fordulóján a központi államhatalomnak közvetlenül alárendelt csendőrség és a városi önkormányzatok alá rendelt rendőrségek kettős pillérén nyugvó rendvédelmi modellt alkottak. Ezt a magyarországi rendőrségeket államosító 1919-es rendelet (5 047/1919.ME. rendelet) megváltoztatta. Ettől kezdve a kormánynak két, neki-alárendelt, országos hatáskörű rendvédelmi szervezete lett: a vidéken működő Magyar Királyi Csendőrség és a városokban működő Magyar

Királyi Államrendőrség (amelyet 1931-től Magyar Királyi Rendőrségre kereszteltek).² 1944-ben pedig mindkét testület irányítását egy főfelügyelőség alá vonták és a rendőrséget is katonásították (a katonai rangok használatára és a katonai függelmi viszonyok alkalmazására tértek át). Ezen változások a más országok rendvédelmi szervezeteire is jellemző tendenciát, az egyre inkább a központosítás felé való haladást tükrözték. Ezen belül viszont, mivel a Magyar Királyi Csendőrség fennállásának szinte teljes időszakában sokkal eredményesebben működött, mint a városi rendőrségek – majd mint az állami rendőrség – ezért mindenki számára természetes volt, hogy a rendőrségnek kell a csendőrséghez igazodnia és nem fordítva. Ezért érthető módon a két szervezet közös felügyelőségében is a csendőrtisztek domináltak.

Magyarország szovjet megszállása nyomán — a polgári magyar állam felszámolási folyamatának részeként — a Magyar Királyi Csendőrséget feloszlatták és ezzel a rendvédelem meghatározó testületévé a rendőrség vált, amely kommunista irányítás alá került, bár kezdetben a rendőrség még megtartott bizonyos csendőrségre jellemző vonásokat. 1948-ig például a rendőrség vidéki szervezete a csendőrségi szolgálati szabályzat figyelembe vételével teljesítette szolgálatát.³ A jelenlegi helyzetre viszont a rendőrség városi koncentrációja és a vidéki rendvédelem biztosításában beállott úr a jellemző.

A magyar rendőrség tagjai ma is katonai rendfokozatot viselnek, a testületen belüli függelmi viszonyaik katonaiak, ugyanakkor sajátos módon a rendőröknek nincs semmilyen közülük a honvédelmi tárcához. A csendőrök esetében viszont a testület tagjai katonának számítottak, így személyükben a honvédelmi tárcához tartoztak és ezért viselhettek katonai rendfokozatot, míg maga a testület szervezetét és szolgálatát tekintve a belügyi tárca irányítása alá tartozott. Vitatható kérdés, hogy egy rendvédelmi szervezet felügyelete mennyiben oszoljon meg a honvédelmi és a belügyi tárcák között, de az viszont nem vitatható, hogy egy hatásos rendvédelmi testület tagjainak alapos katonai kiképzése elengedhetetlen feltétele a hatékony működésüknek. Mivel ma már nincs olyan katonai szervezet, amelyből a rendvédelmi testület tagjait toborozhatnák, ezt a kiképzést valami más módon, de feltétlenül biztosítani kell.

A II. világháború előtti közbiztonság és vagyonvédelem szempontjából fontos szerepet kapott az ún. „**közhatósági jogú személyek**” **rendszere** is. Ebbe olyan **helyi** tulajdonosok által alkalmazott és fizetett, de központilag ellenőrzött személyek tartoztak, akik az ország területét behálózó műtárgyak, vasútvonalak, gátak, hidak stb. és nagy területre kiterjedő értékek (például, erdők, halastavak) őrzését és védelmét látták el. Őket a védett objektum, térség tulajdonosa, vagy azok társulásai fizették, de az állam törvényeiben — normatív feltételekhez kötve — szabályozta a foglalkoztatásukra irányuló kötelezettségeket. A közhatósági jogú személyek kiválasztását, az állami rendvédelmi testületek személyi állománya körébe való bekerülés előfeltételeihez hasonló tartalommal szabályozták. A leendő közhatósági jogú személyek számára pedig központilag szabályozott szakmai felkészítést írtak elő. Ennek következtében az ország területét behálózták — a fegyverviselésre is kötelezett — közhatósági jogú személyek, akik kötelesek voltak működési területükön a vagyonvédelmi teendőkhöz kapcsolódóan a bűncselekményeket megakadályozni. Ezen közhatósági jogú személyekkel szemben — akik a rájuk bízott értékek őrzése mellett azok karbantartásában, a kisjavítások irányításában is részt vettek — egységes elvárás volt, hogy családjukkal a rájuk bízott területen éljenek. E célból az őket foglalkoztatók kötelesek voltak számukra szolgálati telket és lakóházat biztosítani. Ezáltal kitűnő helyismerettel rendelkeztek és a rájuk bízott területen lényegében semmi sem kerülhetett el a figyelmüket. A közhatósági jogú személyek viszont nem csupán az őket foglalkoztatók irányítása alatt álltak, hanem a közigazgatás illetékeseinek a folyamatos felügyeletével végezték tevékenységüket. Az esetek jelentős részében a működési területükön bűncselekményeket elkövetőket elfogták és a bűnjelekkel együtt adták át az odaérkező járőrnek. Ettől eltekintve is fontos szerepük volt — **a csendőrséggel karöltve** — a vidék rendfenntartásában. Létszámuk összességében

² A feszült háborús viszonyok azonban felvetették a két szervezet integrációjának a szükségességét, amelyre 1944-ben került sor.

³ 1927-es Szervezeti és szolgálati utasítás mintájára, valószínűleg volt csendőrtisztek igénybevételével készült a rendőrség számára az 1947-ben kiadott ún. R-2-es utasítás.

csaknem elérte a csendőrség személyi állománya közterületi szolgálatot ellátó tagjainak a létszámát. A trianoni határok között 8 000 fő körüli „közhatósági jogú” személy működött.

Ebből a helyzetből fakadóan nem nyílt lehetőség arra, hogy társadalmi vagy gazdasági szervezetek önállóan kíséreljék meg átvenni a rendfenntartási teendőket az ország egyes területein. A mai önkormányzati törekvések a helyi köz- és vagyonbiztonság védelmére leghatékonyabban ennek a példának a követése által lenne megoldható, amely egy központi vezetés alatt álló rendvédelmi testület munkáját támogatná, de nem pótolhatná.

Hogyan lehetne hát adottságaink között egy hatékonyan működő rendvédelmi testületet kialakítani? A jelenlegi helyzet alapján négy lehetőség áll fenn.

1. A meglévőt eltörölni és a csendőrséget visszaállítani.
2. A jelenlevőt eltörölni és valami egészen újat létrehozni.
3. A jelenlegi, városokat ellátó szervezet mellett felállítani egy másik szervezetet a vidék rendvédelmére (akár csendőrség, akár egy más jellegű szervezet formájában).
4. Átszervezni a jelenleg már fennálló testületet a csendőrségtől tanult, hatékonyságot biztosító szempontok alapján és működését kiterjeszteni az egész ország területére.

Ennek a kérdésnek az eldöntésében a következő szempontokat kell mérlegelni:

Először is, súlyosan esik latba országunk anyagi helyzetének mérlegelése. Egy ország rendvédelmi modelljében természetesen helye lehet több rendvédelmi szervezetnek is, habár gyakorlati és anyagi megfontolásból is célszerűbb lenne egy központosított és egységes rendvédelmi szervezet működtetése egy olyan méretű országban, mint a trianoni határok közé szorított Magyarország. Ugyanarra a tevékenységre két rendvédelmi testület működtetése gazdaságilag megterhelő, tekintve, hogy egy szervezet újonnan való felállítása óriási kiadással jár. Úgy gondoljuk napjainkban Magyarország nincs abban a helyzetben, hogy ilyen pazarló átszervezéseket valósítson meg. Tekintve, hogy egyszerűen nem áll rendelkezésre az az óriási anyagi összeg, amely egy új rendszer felállításához elengedhetetlenül szükséges lenne, az első három pontban vázolt lehetőség eleve gyakorlatilag megoldhatatlan.

Az anyagi szemponttól eltekintve is, a történelmi és a nemzetközi példák alapján egy egységes, központilag irányított rendvédelmi szervezet létrehozása a legindokoltabb. A kormány hatáskörébe tartozó rendvédelmi testület illetve testületek mellett természetesen helye lehet a fentemlített, közhatósági jogú személyek rendszerének is, amelyek létrehozásában és működésében a helyi hatóságoknak és érdekeltségeknek nagy szerep jutna.

További lényeges szempont az a sajnálatos, előzőekben említett tény, hogy a magyarországi politikai légkörből adódóan heves megosztásokhoz vezetne egy másik testület létrehozása, mivel a társadalom nagy része határozottan a csendőrség visszaállítását akarja, más része pedig, főleg a kommunizmus alatt nevelkedettek, éppen olyan határozottan ez ellen van.

Felvetődik ugyan a kérdés, hogy a jelenlegi rendőrségi szervezetben eluralkodott korrupció kizárja-e annak hatásos átszervezését, de ennek megoldása megfelelő vezetés és törvényhozás révén határozottan orvosolható, az összes egyéb felmerülő részkérdéssel együtt.

Ezzel függ össze az MKCsBK még élő csendőr tagjai által kifejezett vélemény. A csendőrség kiválóan szervezett testület volt, amelynek nagyfokú hatásossága mögött nemcsak a kiválóan átgondolt szervezettség és a szigorú és egységes szabályok szerinti szolgálat volt, hanem felbecsülhetetlen mértékben maga az a szellemiség, amely a magyar csendőrt jellemezte. A haza földje és annak népe iránt érzett izzó szeretete, a megvesztegethetetlen becsületesség, az ország törvényei iránti tisztelet és azok önfeláldozó hűségese őrzése járta át szellemiségüket, olyannyira, hogy csendőrnek lenni nem csupán foglalkozást, még csak nem is hivatást, de életszemléletet jelentett. A

régi csendőrségi anyag olvasásakor és a csendőrök életének ismeretében mindez szembeötlő. A csendőrök naponkénti továbbképzése nemcsak a szakmai témákra terjedt ki, de a csendőr legénység kulturáltságának gyarapítására és jellemük erősítésére is. Például a honlapon is olvasható, 1902-es kiadású, tananyagként használt *Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez* c. könyv a vallásosság, eskühöz való hűség, a becsület, a nép-szeretet, a bajtársiasság, tekintélytisztelet, bátorság és emberszeretet eszméit állítja követendő és megkívánt tulajdonságokként a csendőr elé. A szolgálat szabályai a csendőr **egyéni szabadságát és magánéletét is nagymértékben korlátozta** (még házassági terveibe is beleszóltak, 24-48 órás szolgálatot is gyakran igényeltek, s hol-lakásukat is megszábták). A csendőrök ezt tudatosan vállalták szeretett népük érdekében. A még élő csendőreink meglátása szerint ez a szellemiség hiányzik jelenleg, s emiatt látják úgy, hogy egy csendőrségnek nevezett mai intézmény semmiképpen nem lenne azonos a m. kir. csendőrség testületével, sőt annak fényét homályosítaná. Ennek alapján érzik úgy, hogy támogassunk minden csendőrhagyomány-őrző kezdeményezést és vegyük át a nép közbiztonsága érdekében a csendőrségtől átvehető hasznos tapasztalatokat, de ne hívjuk azt az önmagában vagy társ-szervezetként felállítandó, csendőrségi tapasztalatokra épített testületet csendőrségnek. Véleményünk szerint a csendőrség hatékonyságát a közbiztonság védelmében nem a „csendő” névnek köszönhetjük, hanem ellenkezőleg, a csendőr névnek a kiváló munkájuk adta a tiszteletet (amely miatt világhírré tettek szert, úgyannyira, hogy idegen országok küldöttei látogatták őket tapasztalatszerzés céljából). Meglátásunk, hogy ma népünknek nem a „csendő” név és megjelenés utánzására, hanem a hatékonyságukat biztosító tulajdonságok átvételére van szüksége.

Tehát gazdasági és politikai megfontolásból is a legcélravezetőbb megoldás a már meglévő, központi irányítás alatt álló rendvédelmi szervnek, azaz **a magyar rendőrségnek a csendőrségtől átvett tapasztalatok szerinti átszervezése és a csendőrségi tapasztalatok adaptálása**, esetleg támogatva azt egy önkormányzatok illetve helyi szervek és érdekeltségek által fenntartott, de központi törvények és ellenőrzés alatt működő helyi „közhatósági jogú személyek” rendszere által.

Habár szervezetét tekintve a fent említett különféle lehetőségek mérlegelhetők, szolgálatát tekintve viszont vitán felüli áll azon álláspont bölcsessége, hogy a közbiztonság helyreállításához nincs hatékonyabb modell, mint a m. kir. csendőrség modellje. Az ország fejlődésének érdekében, a helyes döntés érdekében feltétlenül meg kell vizsgálnunk a Magyar Királyi Csendőrség hatékonyságának okait.

Az egyértelműen megállapítható, hogy a jogi szabályozás tekintetében különös — a társ rendvédelmi testületekét meghaladó — jogosultságokkal nem rendelkezett, tehát eredményessége a személyi állományában, a testület belső szabályozásaiban és vezetése színvonalában, valamint a csendőrség szellemiségében rejlett.

A testület létszáma **12 000 főt tett ki, melynek maximum 5 % -a tartozhatott a tisztii karhoz**, 5 %-a pedig a kiszolgáló tevékenységet ellátók körébe (gazdászok stb.). Ez azt jelenti, hogy — a városok hatósági területét leszámítva — mintegy 10 000 fő látott el szolgálatot és tartózkodott folyamatosan a magyar vidéken. A falvakban rendszeres volt a járőrözés, a csendőrök ott voltak minden eseménynél, minden térségben, minden időben. Soha nem lehetett tudni, hogy hol bukkan fel a csendőrijárőr kakastollas kalapja, amelynek kétségtelenül nagy szerepe volt a bűnmegelőzésben. Az őrsök működési területét — a terep tagoltságának és fedettségének, valamint a lakosság számának és bűnügyi fertőzöttségének, továbbá a közlekedési hálózatának a figyelembe vételével — úgy állapították meg, hogy 3-6 falura jutott egy őrs, melynek a létszáma 6 és 24 fő között mozgott.

A csendőri szolgálatellátás döntő részét a járőrözés alkotta, tehát a Magyar Királyi Csendőrség folyamatosan jelen volt a falvakban. Nem fordulhatott elő az a helyzet — amely napjainkban sajnos nem ritka jelenség — hogy hónapszámra nem lát rendőrt a falu népe. Ha néha napján fel is tűnik egy járőr, néhány óra múlva már tovább kell haladnia, hogy más falunak is jusson a rendőr járőr társaságából. A csendőrök folyamatos jelenléte alkotta a csendőrségi eredményesség

alapját. Ehhez természetesen szükség volt az ország teljes területét behálózó őrsök (őrsobjektumok) rendszerére, a folyamatos hírósszeköttetés biztosítására, a szervezet ellátórendszerének a kiépítésére, a személyzet képzési rendszerének a létrehozására stb.

A csendőr már **megjelenésében is tiszteletet keltett**. A csendőr egyenruha nem nélkülözte a nemzeti jelleget, ugyanakkor praktikus volt. A nyegleség és a lazaság lehetőségét már a ruházkodás és a felszerelés kialakításával is igyekeztek a testület vezetői kiküszöbölni.

A csendőrségi létet és a csendőrségi egyenruha viselését két dolog védte: szolgálatuk magas követelményeiből adódó tekintélyük és a csendőr mögött álló törvények. Egyrészt fel sem merült az emberekben annak az igénye, hogy kellő képzettség és gyakorlat hiányában magukat csendőrnek nevezzék, hiszen köztudott volt, hogy a csendőröknek milyen szigorú elvárásokat kellett teljesíteniük és milyen nehéz szolgálatot láttak el. Másrészt pedig a csendőrséghez tartozás látszatának a keltését a közigazgatási szervezetek nem tekintették bocsánatos visszaélésnek. Ezért mindenki óvakodott attól, hogy személyét vagy szervezetét másnak tüntesse fel, mint ami valójában volt.

A csendőr járőr megjelenéséhez hasonló volt a szolgálat ellátása. Nem hunyhatott szemet a kisebb szabálytalanságok felett sem, azonban minden cselekedetét a **méltányosságnak és a törvényességnek** megfelelően kellett megvalósítania. A csendőrségnél minden kihágás és bűneset nyomozás tárgya volt, a legapróbbnak látszó is. Továbbá, felderítetlen ügyet nem lehetett lezárni. A csendőrök képesek voltak heteken át éjszakai lesben állni, hogy kézre kerítsék a termést dézsmálókat, a jószágot tizedelőket. A csendőrök nem 8 órás munkanapban végezték tevékenységüket. A csendőri szolgálatot nem munkaidejük, hanem az elvégzendő feladat szabta meg. A csendőr munkáját hivatásának tekintette és az előjárók is ennek megfelelően irányították a csendőrök tevékenységét. Nem volt ritka a 12-16 órás szolgálat sem, bár ezen időszakon belül pihenőket is meghatároztak a számukra.

A folyamatos jelenlét azonban önmagában nem volt elegendő. A testület akkortól vált eredményes rendvédelmi szervezetté, amikor már biztosítani tudták a **csendőrök szolgálatellátásának magas színvonalát**. Ezáltal a hozzájuk fordulókat biztosak lehetnek abban, hogy a testület a törvény ellen vétőt inkább előbb, mint utóbb felderíti, az eltulajdonított javak pedig visszakérülnek jogos tulajdonosaikhoz. **A színvonalas szolgálatellátás pedig a testület tagjainak állandó képzéséből és szellemiségéből fakadt.**

A testületi szellemiség sem önmagától jött létre azonban. Ezt a szellemiséget három forrás táplálta.

A csendőrök létbiztonságban éltek. A polgári magyar állam humánpolitikájának sarkalatos eleme volt az, hogy az állami alkalmazottak és családjuk számára az állam köteles biztosítani a társadalmi helyzetükhöz méltó életvitelhez szükséges feltételeket még a nyugdíjazásukat követően is. Az életüket vesztett csendőrök családjai pedig a feleség élete végéig, illetve a kiskorú gyermekek nagykorúságáig részesültek a csendőr után járó szolgálati nyugellátásban. Az a csendőr, akinek az egészsége oly mértékben károsodott, hogy további fegyveres szolgálat ellátására alkalmatlanná vált, nyugellátásban részesült. Abban az esetben pedig, ha civil foglalkozás üzését még megengedte az egészségi állapota, a többi jelentkezőkkel szemben előnyben kellett részesíteni az állami állások meghirdetése esetén, ha a képesítési követelményeknek megfelelt.

A testület személyi állománya számára egyértelmű és kiszámítható karrierívet biztosított az állam. Mindenki tudta, hogy a testületi hierarchiában meddig juthat el, az előrelépéshez mit és mikorra kell teljesítenie, továbbá az előrelépés nyomán milyen juttatásokban fog részesülni, illetve milyen kötelezettségei keletkeznek. Ezt a kiszámítható karrierívet nem lehetett megkerülni és csupán az egyéni múlt az, hogy képes-e teljesíteni vagy sem. **A testületben a megbecsülés alapját a szakmai tudás és a színvonalas szolgálatellátás képezte.** Megfelelő szolgálati idő és az előírt képesítési követelmény hiányában nem lehetett senkit sem magasabb beosztásba helyezni, illetve előléptetni.

A testület személyi állományának mintegy 90 %-a őrökön teljesített szolgálatot, ahol nem csupán katonás fegyelem uralkodott, hanem **a bajtársiasság is magas színvonalat ért el**. Egy-egy őr olyan volt, mint egy nagy család. Az őrök tagjai napirend szerint éltek. A napirend szerves részét alkotta a legfrissebb tipikus bűncselekményekre való helyes reagálás megbeszélése. E foglalkozások napi ismétlése azt eredményezte, hogy a csendőrnek lényegében nem volt szüksége megfontolásra a szolgálat során előálló helyzetek kezelése során. (A bajtársiasság, a testületi összetartozás példája és eredménye volt például az MKCsBK megszületése és mai napig fennálló működése is, amely a világon szétszóródott összes csendőr közössége lett, amelynek vezetését tiszt és legénységi csendőr különbség-tevés nélkül vállalva végezte, s amelynek tagjai még kilencvenévesen is töretlenül ápolják szeretett testületük értékeit, valóban „Híven, becsülettel és vitézül, a hazáért, mindhalálig.” Ilyen öntudatosan összetartó közösségre nem sok példa akad).

Élelmezésükről, fűtésükről a csendőröknek maguknak kellett gondoskodniuk a fizetésükből. Ezért is volt viszonylag olcsó a szervezet fenntartása. Valamennyi — egy őrön szolgálatot teljesítő — csendőr befizetett egy összeget az úgynevezett közigazgatási alapba, amelyből az őrön szolgálatot teljesítő csendőrök ellátását finanszírozták. Elhelyezés esetén ezt a pénzt a csendőr visszakapta. Az őr ellátása pedig úgy működött mint egy parasztgazdaság. Minden őr rendelkezett zöldségeskerttel, gyümölcsösrel, lábasjósággal stb. Főzésre, mosásra pedig, úgynevezett őrsofőzőnőt foglalkoztattak, aki csak a falu legcsekélyebb bájjal megáldott, korosodó asszonyai közül kerülhetett ki.

Ez az életmód azt eredményezte, hogy a csendőrök kiváló helyismerettel rendelkeztek, s **a falu lakosságával együtt élve annak minden rezdülését érzékelhették.** Mivel a szolgálatellátás a bűnmegelőzésre koncentrált, a teljesített szolgálatok döntő többségét e célt szolgálta és a személyi állomány döntő többsége bűnmegelőző jellegű szolgálatot teljesített, amelyet a falu lakosságával való együtt élés nagymértékben előmozdított.

A Magyar Királyi Csendőrség elvárta, hogy **a csendőrök erkölcsös, józan életmódot valósítsanak meg.** Kicsapongó életvitelt folytató személyeket nem tűrtek meg a testületben. Bűnügyileg fertőzött, a nemzetbiztonságra kockázatot jelentő szellemiségű családi háttérrel rendelkező jelentkezőket nem vettek fel a testülethez, illetve ilyen környezetből származó nőket sem vehetett feleségül a csendőr. Az állandó önképzést, a szellemi és művészeti alkotó tevékenységet, a sportolást, művelődést és állandó tanulást és továbbképzést nemcsak támogatta, de megkövetelte a testület minden tagjától.

A magyar rendvédelem tanulmányozása és a csendőrség kiváló eredményei alapján tehát világos, hogy a „csendőrség, vagy rendőrség” vita, álvita. Az igazi kérdés nem az, hogy kell-e csendőrség vagy sem, illetve szükség van-e mindkét szervezetre párhuzamosan. A valódi kérdés az, hogy **milyen legyen a magyar rendvédelem?** Erre a kérdésre szeretnénk ezúton válaszolni és nem az álviták álkérdéseire. Amennyiben ugyanis e valódi kérdést sikerül megválaszolni, lényegében választ adunk a csendőrség újjászervezésének kérdésére is.

Mivel minden fejlődés előfeltétele az országban tapasztalható megromlott közbiztonság megjavítása és a lakosság közbiztonságérzetének helyreállítása, ezért kétségtelenül ez kell legyen a mindenkori kormányok egyik legfontosabb feladata.

Véleményünk szerint a hajdani csendőrség működési területén kialakított közbiztonsági állapotokhoz hasonló színvonal megteremtése feltétlen igényel egy olyan szervezetet, amely adaptálja a csendőrségtől átvett tapasztalatokat. A Magyar Királyi Csendőrség működésének pedig a legfontosabb, adaptálásra érdemes jellemvonásait a következőkben látjuk:

1. Magyarország vidéki térségében **10 000 főnyi** — közterületi szolgálatot ellátó — rendvédelmi személyi állomány teljesítsen szolgálatot, ide értve a vízi, légi, vasúti és autópálya rendjét vigyázókat is. Ennek a személyi állománynak pedig a döntő többsége — a néhai Magyar Királyi Csendőrség területi elhelyezkedését követve — őrskön szolgáljon a falvakban.

2. A magyar rendvédelmi testületek szolgálatellátásában – különösen vidéken – a **bűnmegelőző jellegre** kell a hangsúlyt helyezni, melynek sarokköve a közterületi járőrszolgálat. Ezáltal jóval kevesebb lenne a bűncselekmények száma, s több energiát lehetne fordítani az előforduló bűnesetek felderítésére. Vissza kell térni ahhoz a csendőrségi gyakorlathoz, hogy felderítetlen bűnügyeket nem lehet lezárni. Az őrskök és a személyi állomány elismertségét pedig a működési területükön kialakított közbiztonsági helyzettől kell függővé tenni.

3. Olyan szolgálati és vezetési rendszert indokolt kialakítani, hogy a **tiszti kar létszáma az 5%-ot ne haladja meg**. A tisztek vezetői beosztásokat töltsenek be; a specialistákat ne tiszti rendfokozattal honorálják. A **tiszti kar felkészültségét arra a színvonalra kell emelni**, ahol a csendőrtisztek álltak. Nevezetesen két tudományterületen, a jogi és a katonai területen szerzett ismereteket igazoló oklevelek együttes megszerzését indokolt a rend-őr tiszti szakképzésbe történő *belépés* előfeltételének tekinteni, amelyet e két tudományterületnek a rendvédelemre vonatkozó gyakorlati alkalmazását tanító szakképzésnek kell követnie a tisztté *avatás* követelményeként. A hatásosság érdekében a tiszti kar magas színvonalon megvalósított irányítási, elméleti tevékenységi, és oktatási teendőket végezzen. Azaz, a tisztek az állampolgárokkal hatósági személyként ne érintkezzenek, hogy **ne keveredjen a testületben az irányítói és a végrehajtói tevékenység**.

4. Olyan karrierívet célszerű kidolgozni, amely a **főnöki szubjektivizmustól mentesen biztosítja a testületi tagok számára a megtervezhető előmenetelt**. Egyértelmű és meg nem kerülhető karrierívet indokolt biztosítani a személyi állomány részére, amiből világosan kitűnik, hogy mikorra és mit kell az egyénnek teljesítenie az előmeneteléhez. Magasabb beosztásba kizárólag magasabb szakismeret, illetve az előírt szakmai gyakorlati idő teljesítésével lehessen kerülni. A látszateredményeket létrehozó pályázatok és a szubjektivizmus káros hatását megvalósító vezetői bejegyzések helyett vissza kell térni az úgynevezett rendfokozati névjegyzékhez. Ez a testület teljes személyi állományára kiterjedő lista volt, amelyen feltüntették, hogy ki mikor és milyen szakképesítést, illetve gyakorlatot szerzett. Beosztások megüresedése esetén azoknak az alacsonyabb beosztást betöltő személyeknek kellett a státuszt felajánlani, akik a megüresedett tisztség betöltéséhez előírt képesítéssel a leghosszabb ideje rendelkeztek.

5. Olyan **egyenruhát és felszerelést** indokolt rendszeresíteni a rendfenntartók számára, amely nem a gyártók nyereségét tekinti elsődleges szempontnak, illetve nem külföldi divatok követése, vagy szerelőruha adaptációk. Álláspontunk szerint az egyenruhának **nemzeti jelleget** kell tartalmaznia és egyben a viselőik számára „tartást” kell hogy nyújtson, hogy **tiszteletet és rokonszenvet ébresszen** a lakosságban. Mindenképpen azt kell sugallnia, hogy a magyar állam képviselőjével van dolga annak, aki a rend őrével találkozik. Ezt a követelményt manapság divatos szembeállítani az időjárás viszonyosságai ellen való védelemmel és a szolgálatteljesítés kényelmével. Ez azonban hamis nézet. A nemzeti jelleget tükröző egyenruha is lehet szép, tiszteletre méltó és a szolgálattal szembeni elvárások teljesítését elősegítő.

6. **Célszerű visszaállítani az úgynevezett „közhatósági jogú személyek” rendszerét**, amely a rendvédelmi testülettel karöltve, az őrzendő objektumok tulajdonosai által alkalmazva, de központi állami felügyelet alatt őrzi és védi a helyi érdekeltségeket (lásd előbb). Ez nemcsak enyhítené a rendvédelem biztosításának anyagi terhet, de alkalmas adna a helyi hatóságoknak, szervezeteknek és egyéneknek arra, hogy a rend védelmében maguk is részt vállaljanak.

Előttünk áll tehát a polgári állam közbiztonsága szempontjából a világ egyik leghatékonyabban működő szervezete, a m. kir. csendőrség. A tőlük nyert tapasztalatok alkalmazása

kétségtelenül a jelenleg siralmasan elégtelen közbiztonság megjavulását eredményezné, amely pedig a nép jólétének és a fejlődésnek előfeltétele. A nép és a nemzet jövője iránti súlyos felelőtlenség lenne ezt a lehetőséget eldobni, csupán azért, mert egyes csoportok ellenszenvet éreznek a „csendőrség” iránt. Véleményünk szerint a Magyar Királyi Csendőreg működési tapasztalatait az egész magyar nemzet számára nem csak lehet, de kell is hasznosítani, úgy a vidék, mint a városok lakói érdekében, az egész nép javára.

Természetesen szívből óhajtjuk a magyar csendőrség visszaállítását. De annak nincs itt az ideje. A haza földjét és népét önfeláldozó szeretettel szolgáló szellemiség és a vidéki lakosság részéről a csendőrt körülvevő szeretet és tisztelet alapvető részei voltak a csendőrségnek a közbiztonság védelmében elért világhírű hatékonyságának.

„A csendőrök haza- és földszerető, falusi környezetben nevelkedett ifjak voltak, akik hajlandók voltak az őrön lakni, folyton tanulni, hóban, sárban, akár 24 órán át is járőrözni és csak harminc éves korban nősülni. Lehet a külsőségeket utánozni és fel lehet (illetve a nép érdekében fel kell) a csendőrségi szabályokat használni, de ezen szellemiség nélkül nincs csendőrség! Ennek hiányában nem szabad senkinek a csendőr nevet viselni és a Testületünk utódjának tekinteni magát. Mert e nélkül minden utánzat csak a régi hírnév lejáratását eredményezi.” – írja egyik csendőrünk.

A mai Magyarországon ez a szellemiség hiányzik és a nép érzelmei élesen megosztottak sőt polarizáltak a csendőrség iránt. Mindez lehetetlenné teszi a **régi** csendőrség visszaállítását. Meglátásunk szerint **az országnak ma nem egy csendőrségnek nevezett szervezetre van szüksége, hanem egy olyan szervezetre, amely a csendőrséghez hasonlóan működik, azaz átveszi mindazokat a hatékonyságot előmozdító jellemvonásokat, amelyek a mai viszonyaink között is alkalmazhatóak.**

Kiss Gábornak, az MKCsBK egykori vezetőjének szavaival élve: „Senki sem kívánja a volt Magyar Csendőr Testület visszaállítását, de az általuk bevált és eredményesen használt ‘módszereknek’ újbóli alkalmazását minden gondolkozó magyar ember ‘óhajtja!’”

Ezért az MKCsBK célja az, hogy a honlapunkon át a Magyar Királyi Csendőrség történetével és tapasztalataival minél többen megismerkedhessenek. Ezáltal egyrészt a Testület történelmileg valós, politikai fennhangoktól mentes kiértékelését és becsületének visszaállítását óhajtjuk lehetővé tenni, másrészt pedig népünk javát szolgálni a Testület működése tapasztalatainak az utókor számára való átmentése, megismertetése, alkalmazhatóvá tétele által.